

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 135

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/556)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-1698/04226

9 . 8 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 27.7.1984 tarihinde kararlaştırılan «Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut ÖZAL

Başbakan

NÜKLEER MADDELERİN FİZİKSEL KORUNMASI SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN GEREKÇE

Sözleşme, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla ve güvenilir bir şekilde kullanılması ile ilgili önlemlerin önemli bir kesitini oluşturan ve nükleer madde ve tesislerin ve nükleer madde taşınmasının fiziksel korunmasını ve güvenliğini sağlamaya yönelik olup, Ajansın «Nükleer Madde ve Malzemenin Fiziksel Korunması» hakkındaki mevzuatının Uluslararası bir sözleşme ile güçlendirilmesi amacıyla hazırlanmış bir metindir.

Sözleşmenin giriş kısmında, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla geliştirilmesi ve uygulanması, nükleer maddelerin yasa dışı yollarla elde edilmesinin ve kullanılmasının önlenmesi, saptanması ve cezalandırılması gibi hususlarda Uluslararası işbirliğinin sağlanması amaçlarına değinilmektedir.

Sözleşmenin 1 inci maddesinde, sözleşme kapsamına giren nükleer maddelerin tanımı verilirken, 2 nci maddede sözleşmenin kapsamı verilerek, bu sözleşmenin barışçı amaçlarla kullanılan nükleer maddelerin Uluslararası nükleer taşınması sırasında ve ülke içi kullanım, depolanması ve taşınmasında ise 3 üncü ve 4 üncü maddeler ile 5 inci maddenin 3 üncü fıkrası ayrıık olmak üzere uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

Diğer bir deyişle, sözleşme nükleer maddenin Uluslararası ve ulusal sınırlar içinde taşınması, kullanılması ve depolanması sırasında bunların barışçı amaçlar dışında kullanılmasını önlemek üzere, ulusal düzeyde alınacak bazı idarî ve yasal önlemleri öngörmekte ve fiziksel korunmanın etkin biçimde uygulanması için gerekli olabilecek Uluslararası işbirliğini belirli kurallara bağlayarak sözleşmeye taraf olacak ülkeler için bu kurallara uyma yükümlülüğü getirmektedir.

Taraf ülkeler (ihracatçı, ithalatçı veya transit geçilen ülke), sözleşmede sayılan her bir özel nükleer madde için öngörülen düzeyde fiziksel koruma önlemlerini tek başına veya ilgili ülke ile birlikte ortaklaşa alma ve bunu sağlayacak ulusal, idarî ve yasal kuralları çıkarma yükümlülüğüne girmektedir. Fiziksel koruma önlemlerinin başlama noktası nükleer maddenin bulunduğu yerden, eriştiği yere kadar devam etmektedir.

Nitekim, 4 üncü madde hükmü ile, gerek ihraç eden, gerekse ithal eden taraf ülkelere karşı taraftan fiziksel korunmanın sağlanması garantisini talep etme yükümlülüğü getirilmektedir. Ayrıca, taraf olmayan ülkelerden de aynı garanti istenecektir. Bu sözleşmeye taraf olmayan devletler arasındaki Uluslararası nükleer

taşıma sırasında da, taraf ülke sözleşmeye uygun garantiyi almadıkça, söz konusu nükleer maddenin topraklarından geçmesine izin vermeyecektir.

4 üncü madde ışığında, sözleşme özellikle gelişmekte olan ülkeler için önem kazanmaktadır. Zira, halen nükleer madde ihraç eden gelişmiş ülkeler ihraç lisansı için ithal eden ülkelerin fiziksel korunma önlemlerini içeren mevzuata sahip olmalarını aramaktadırlar ve sözleşme yürürlüğe girdikten sonra da (Yirmibirinci ratifikasyon, kabul veya onay belgelerinin saklayıcıya teslim edildiği günü takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.) İthal eden ülkelerin bu sözleşmeye taraf olma koşulunu ileri sürebileceklerdir.

Ayrıca, ülkemizin üç yönden denizle çevrili olması, Avrupa ile Ortadoğu ülkeleri arasında deniz, hava ve kara nakliyatı açısından eşik devlet durumunda bulunması ve güç reaktörü kurma aşamasında olması da sözleşmeyi bizim açımızdan önemli hale getirmektedir. Zira nükleer tesislerin korunmasında dedeksiyon, haberleşme, geçiktirme, karşılık verme, durdurma, giriş kontrollü, caydırma gibi fonksiyonlarının tam olarak yerine getirildiği fiziksel korunma sistemlerine gereksinme vardır. Birçok ülkede bu konularda sistemlerin geliştirilmesi, modelize edilmesi, analizlerinin yapılması yoluyla çok detaylı bilimsel ve teknolojik çalışmalar sürdürülmektedir. Bu nedenle nükleer teknolojinin diğer alanlarında olduğu gibi fiziksel korunma sistemlerinin kurulması ve işlerliğinin sağlanmasında bu ülkelerle yakın bir ilişkiye girilmesi zorunlu olmaktadır. Bu işbirliği sonucunda Uluslararası uygulamalarda da sorun yaratmayacak olan, ülkemizin koşullarına uygun, IAEA kriterlerinin dikkate alındığı etkin bir fiziksel korunma sisteminin kurulması mümkün olabilecektir.

Bu nedenle de alınacak idari ve teknik önlemlere Uluslararası boyutta bir çatı teşkil edecek olan söz konusu sözleşmenin ülkemizce de onaylanması yerinde olacaktır.

Bundan başka sözleşmenin 3 üncü, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddeleri sözleşmeye uygun ulusal mevzuatın oluşturulması ve mevcut mevzuatta yapılacak değişikliklere ilişkin hükümler getirmekte, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu ve 11 inci maddeler ise bu sözleşme kapsamında suçluların iadesi konusunda uyulacak kuralları hükme bağlamaktadır. Ayrıca, Türkiye uyuşmazlıkların çözümünde hakemlik müessesesini öngören 17 nci maddenin 2 nci fıkrasına, 17 nci maddenin 3 üncü fıkrası hükmüne dayanarak çekince koymuş bulunmaktadır.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/556

Karar No. : 44

10 . 10 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ilgili Bakanlık temsilcilerinin de katıldığı toplantıda Komisyonumuzca incelenip, görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekilde aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ali Dizdaroğlu</i>	<i>Ahmet İlhami Kösem</i>	<i>Mustafa Uğur Ener</i>
<i>Antalya</i>	<i>Malatya</i>	<i>Kütahya</i>
<i>Kâtip</i>	<i>Üye</i>	<i>Üye</i>
<i>İbrahim Aydoğan</i>	<i>İbrahim Taşdemir</i>	<i>Alpaslan Pehlivanlı</i>
<i>İçel</i>	<i>Ağrı</i>	<i>Ankara</i>
<i>Üye</i>	<i>Üye</i>	<i>Üye</i>
<i>Özgür Barutçu</i>	<i>Sabahattin Eryurt</i>	<i>Akif Kocaman</i>
<i>Diyarbakır</i>	<i>Erzurum</i>	<i>Gümüşhane</i>
<i>Üye</i>	<i>Üye</i>	<i>Üye</i>
<i>Mehmet Sait Erol</i>	<i>İhsan Nuri Topkaya</i>	<i>Mehmet Bağçeci</i>
<i>Hakkâri</i>	<i>Ordu</i>	<i>Yozgat</i>

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/556

Karar No. : 15

17 . 10 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı, Komisyonumuzun 17.10.1984 tarihli 12 nci Birleşiminde, ilgili bakanlık ve Atom Enerjisi Komisyonu temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Gerek tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususları ve gerek temsilcilerin verdikleri tamamlayıcı bilgileri uygun ve yerinde mütalaa eden Komisyonumuz, tasarımı prensip olarak kabul ettikten sonra maddelerin görüşmesine geçmiştir.

Bilindiği üzere nükleer madenler : Uranyum, toryum, berilyum, zirkonyum, magnezyum, alüminyumdur.

Nükleer enerji ise; uranyum veya potanyum gibi ağır elementlerin parçalanmasıyla gerçekleşen enerji demektir.

Nükleer enerji sanayiye ve askerî alanda kullanılmaktadır.

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından hazırlanıp 3.3.1980 tarihinde imzaya açılan ve TC Hükümeti tarafından 23.8.1983 tarihinde Viyana'da 17 nci maddesinin 2 nci paragrafına ihtirazi kayıt konmak suretiyle, imzalanan Sözleşme nükleer maddenin uluslararası ve ulusal sınırlar içinde taşınması, kullanılması ve depolanması sırasında bunların barışçı amaçlar dışında kullanılmasını önlemek üzere ulusal düzeyde alınacak bazı idarî ve yasal önlemleri öngörmektedir.

Sözleşmenin onaylanması, üç tarafı denizle çevrili, Avrupa ile Ortadoğu ülkeleri arasında köprü görevi yapan ve güç reaktörü kurma aşamasında olan ülkemiz açısından da yararlı olacaktır.

Komisyonumuz yukarıda kısaca arz edilen nedenlerle tasarının, 1, 2 ve 3 üncü maddelerini uygun görerek aynen kabul etmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan <i>Prof. Fethi Çelikbaş</i> Burdur	Başkanvekili <i>Mehmet Timur Çınar</i> Manisa	Kâtip <i>Hasan Adnan Tutkun</i> Amasya
Üye <i>Kâmrân İnan</i> Bitlis	Üye <i>M. Ertuğrul Ünlü</i> Bursa	Üye <i>Leyla Yeniay Köseoğlu</i> İstanbul
Üye <i>Prof. Dr. Ahmet Memduh Yaşa</i> İstanbul (İmzada bulunamadı)	Üye <i>Faik Tarımcıoğlu</i> Bitlis (İmzada bulunamadı)	Üye <i>Nihat Harmancı</i> Konya
Üye <i>Neriman Elgin</i> Ankara	Üye <i>Hacı Turan Öztürk</i> Nevşehir	Üye <i>Ali Rifkı Atasever</i> Tekirdağ
	Üye <i>Dr. Yusuf Ziya Kazancıoğlu</i> Trabzon	

**HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ
METİN**

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — Uluslararası Atom Enerjisi tarafından 3.3.1980 tarihinde imzaya açılan ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından 23.8.1983 tarihinde Viyana'da, 17 nci maddesinin 2 nci paragrafına ihtirazî kayıt konmak suretiyle, imzalanan «Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme»nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

27 . 7 . 1984

**Başbakan
T. Özal**

**Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı
İ. K. Erdem**

**Devlet Bakanı
S. N. Türel**

**Devlet Bakanı
A. K. Alptemoçin**

**İçişleri Bakanı
A. Tanrıyar**

**Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. V. Dinçerler**

**Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy**

**Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral**

**Devlet Bakanı
K. Oksay**

**Devlet Bakanı
A. Tenekeci**

**Adalet Bakanı
M. N. Eldem**

**Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu**

**Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray**

**Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan**

**Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
C. Büyükbaş**

**Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz**

**Devlet Bakanı
İ. Özdağlar**

**Millî Savunma Bakanı V.
S. N. Türel**

**Maliye ve Gümrük Bakanı
V. Arıkan**

**Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın**

**Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli**

**Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu**

NÜKLEER MADDELERİN FİZİKSEL KORUNMASI HAKKINDA SÖZLEŞME

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Tüm Devletlerin, nükleer enerjiyi barışçı amaçlarla geliştirme ve uygulama haklarını ve nükleer enerjinin barışçı kullanımından elde edilecek yararlarla ilişkin meşru çıkarlarını TANIYARAK,

Nükleer enerjinin barışçı kullanımı için uluslararası işbirliğini kolaylaştırma gereğine İNANARAK,

Nükleer maddelerin yasa dışı yollarla elde edilmesi ve kullanılmasından doğan tehlikeleri bertaraf etmeyi

ARZULAYARAK,

Nükleer maddelerle ilgili suçların ciddi nitelikte olduğuna ve bu tür suçların önlenmesi, saptanması ve cezalandırılmasına ilişkin uygun ve etkin önlemlerin alınmasının acil gereksinimine İNANARAK,

Bu Sözleşmeye uygun olarak herbir Taraf Devletin ulusal hukuku ile nükleer maddelerin fiziksel korunması için etkili önlemlerin saptanmasına yönelik uluslararası işbirliğinin kurulması GEREKTİĞİ BİLİNCİ İLE,

Bu Sözleşmenin, nükleer maddelerin güvenli transferini kolaylaştırması gerektiğine İNANARAK,

Nükleer maddelerin ülke içi kullanımı, depolanması ve taşınmasında fiziksel korunmanın önemini de VUR-

GULAYARAK,

Askerî amaçlarla kullanılan nükleer maddelerin etkili fiziksel korunmasının önemini ve bu tür maddelere katı fiziksel korunma önlemleri uygulanmakta olduğu ve bunun sürdürüleceği görüşünü KABUL EDEREK,

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır :

MADDE 1. —

Bu Sözleşmenin amaçları açısından;

a) «Nükleer Madde», Plutonyum - 238 izotop konsantrasyonu % 80'ni aşmayan Plutonyum, Uranyum - 233, Uranyum - 233 veya Uranyum 235 izotoplarınca zenginleştirilmiş Uranyum, cevher ve cevher artığının dışında, doğada bulunduğu şekilde izotop karışımlarını içeren Uranyum, yukarıdaki maddelerin bir veya daha fazlasını içeren herhangi bir nükleer madde;

b) «235 veya 233 izotoplarınca zenginleştirilmiş Uranyum», 235 veya 233 izotoplarının veya 238 izotopuna oranının, 235 izotopunun 238 izotopuna doğada her ikisinin toplamı oranından daha büyük karışımı içeren uranyum;

c) «Uluslararası nükleer taşıma», bir nükleer madde yükünün, herhangi bir taşıma şekli ile devlet sınırları dışına çıkarılması amacıyla devlet içindeki göndericinin tesisinden ayrılmasından başlayarak alıcı devlette taşımanın son bulacağı tesise varmasıyla sona erecek olan taşıma;

anlamındadır.

MADDE 2. —

1. Bu Sözleşme, barışçı amaçlarla kullanılan nükleer maddenin uluslararası nükleer taşınması sırasında uygulanacaktır.

2. Bu Sözleşme, 3 üncü ve 4 üncü maddeler ile 5 inci maddenin 3 üncü paragrafı ayırık olmak üzere, barışçı amaçlarla kullanılan nükleer maddenin ülke içi kullanımı, depolanması ve taşınmasında da uygulanacaktır.

3. Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, barışçı amaçlar için kullanılan nükleer maddenin ülke içi kullanımı, depolanması ve taşınması konusunda, Taraf Devletlerin 2 nci paragraf ile açıkça kabul ettikleri yükümlülükler dışında, bir Devletin, söz konusu nükleer maddenin ülke içi kullanımı, depolanması ve taşınmasına ilişkin egemenlik haklarını etkileyeceği şeklinde yorumlanmayacaktır.

MADDE 3. —

Her Taraf Devlet, kendi ulusal mevzuatı çerçevesinde ve uluslararası hukuka uygun olarak, uluslararası nükleer taşıma sırasında kendi topraklarında ve kazaf yetkisi altında bulunan gemi veya uçaktaki nükleer maddenin, bu gemi veya uçak o ülkeye veya o ülkeden taşıma yaptığı sürece EK I'de belirtilen düzeylerde korunması için gerekli önlemleri mümkün olduğu ölçüde alacaktır.

MADDE 4. —

1. Hiçbir Taraf Devlet, nükleer maddenin, uluslararası nükleer taşıma sırasında EK I'de belirtilen düzeylerde korunacağına ilişkin teminat almadıkça, bu maddeyi ihraç etmeyecek veya bu maddenin ihraç edilmesine izin vermeyecektir.

2. Hiçbir Taraf Devlet, bu Sözleşmeye taraf olmayan bir Devletten, nükleer maddenin, uluslararası nükleer taşıma sırasında EK I'de belirtilen düzeylerde korunacağına ilişkin teminat almadıkça, bu maddeyi ithal etmeyecek veya bu maddenin ithaline izin vermeyecektir.

3. Bir Taraf Devlet, bu Sözleşmeye taraf olmayan Devletler arasındaki uluslararası nükleer taşıma sırasında, nükleer maddenin mümkün olan ölçüde, EK I'de belirtilen düzeylerde korunacağına ilişkin teminat almadıkça, söz konusu nükleer maddenin kara veya iç su yolları vasıtasıyla yada hava veya deniz limanları yoluyla topraklarından geçmesine izin vermeyecektir.

4. Her Taraf Devlet, ülkesinin bir bölgesinden diğer bir bölgesine uluslararası sular veya uluslararası hava sahası yoluyla taşınmakta olan nükleer maddeye, ulusal yasaları çerçevesinde EK I'de belirtilen düzeylerde fiziksel koruma uygulayacaktır.

5. Bu maddenin 1 inci ile 3 üncü paragrafları uyarınca nükleer maddenin EK I'de belirtilen düzeylerde korunacağına ilişkin teminatı almakla yükümlü bulunan Taraf Devlet, nükleer maddenin kara veya iç su yollarından geçmesi yada hava veya deniz limanlarına girmesi beklenen Devletleri saptayıp bunlara önceden bilgi verecektir.

6. Bu maddenin 1 inci paragrafında değinilen teminat alma yükümlülüğü ithal eden devlet sıfatıyla taşımaya katılan Taraf Devlete karşılıklı anlaşma ile devredilebilir.

7. Bu madde hiç bir şekilde, bir Devletin hava sahası ile karasuyu üzerindeki de dahil olmak üzere toprağı üzerindeki egemenliğı ve yetkilerini etkileyecek şekilde yorumlanamayacaktır.

MADDE 5. —

1. Taraf Devletler, nükleer maddelerin fiziksel korunmasında ve nükleer maddenin izinsiz el değıştirmesi, kullanılması veya tadili veya ciddi bir tehlike hali söz konusu olduğı durumlarda, nükleer maddenin geri alınması ve bu konuda gerekli karşı eylemler için eşgüdüm sağlanmasından sorumlu temas noktasını ve Merkezî makamını belirleyerek, doğrudan veya Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı aracılığı ile birbirlerine bildireceklerdir.

2. Nükleer maddenin, hırsızlık, soygun veya diğer her türlü yasa dışı yolla elde edilmesi veya bu hususlarda ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olması hallerinde, bu maddenin geri alınması ve korunması için, Taraf Devletler istemde bulunan her Devlete, ulusal mevzuatına uygun olarak, mümkün olan azami ölçüde işbirliğı ve yardımlaşmayı sağlayacaklardır. Özellikle :

a) Bir Taraf Devlet, nükleer maddenin herhangi bir hırsızlık, soygun veya diğer her türlü yasa dışı yolla elde edilmesi veya bu hususlarda ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olması hallerinde mümkün olan süratle, ilgili görebileceğı diğer Devletleri ve gerektiğinde Uluslararası Kuruluşları haberdar etmek üzere gerekli önlemleri alacaktır.

b) İlgili Taraf Devletler, tehlikedeki nükleer maddenin korunması, taşıma kabının bütünlüğünün saptanması veya yasa dışı bir yolla elde edilen nükleer maddenin geri alınması amacıyla, birbirleri ile veya Uluslararası Kuruluşlarla gerektiğinde bilgi alış verişinde bulunacaklar ve :

(i) Bu çabalarını diplomatik veya anlaştıkları diğer yollarla eşgüdümü sağlayacaklar,

(ii) İstemde bulunulmuşsa, yardım edecekler,

(iii) Yukarıda belirtilen eylemler sonucu çalınan veya kaybolan nükleer maddenin geri alınmasını sağlayacaklardır.

Bu işbirliğinin uygulanmasına ilişkin somut yöntemler, ilgili Taraf Devletlerce belirlenecektir.

3. Taraf Devletler, uluslararası taşımada nükleer malzemenin fiziksel korunması sistemlerinin oluşturulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi için görüş almak amacıyla gerektiğinde birbirleriyle doğrudan yada Uluslararası Kuruluşlar aracılığı ile işbirliğinde ve danışmada bulunacaklardır.

MADDE 6. —

1. Taraf Devletler, bu Sözleşme hükümleri uyarınca 'bir diğer Taraf Devletten alınan veya bu Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili olarak yapılan bir çalışmaya katılmayla sağlanan herhangi bir bilginin gizliliğini korumak için ulusal mevzuatlarına uygun gerekli önlemleri alacaklardır. Eğer Taraf Devletler, Uluslararası Kuruluşlara gizli bilgiler verirlerse, bu bilgilerin gizliliğinin korunmasını sağlayacak önlemler alınacaktır.

2. Taraf Devletlerden, ulusal mevzuatının açıklanmasına izin vermediği veya Devlet güvenliğini veya nükleer maddenin fiziksel korunmasını tehlikeye sokacak herhangi bir bilginin sağlanması bu sözleşme yoluyla istenmeyecektir.

MADDE 7. —

1. Kastî olarak işlenen :

a) Nükleer maddenin herhangi bir kişinin sağlığının ciddi bir biçimde bozulmasına, ölümüne yada mala karşı önemli bir zarar vukuuna yol açan veya bunlara yol açabilecek biçimde yasal bir yetkiye dayanmaksızın elde edilmesini, bulundurulmasını, kullanılmasını, transferini, değiştirilmesini, atılmasını veya saçılmasını oluşturan bir eylem;

b) Nükleer maddenin çalınması veya gasbı;

c) Nükleer maddenin zimmete geçirilmesi veya hile ile elde edilmesi;

d) Tehdit, kuvvet kullanma veya diğer herhangi bir zorlama yoluyla nükleer maddenin istemini oluşturan bir eylem;

e) (i) Herhangi bir kişinin ölümüne veya sağlığının ciddi bir biçimde bozulmasına veya mala karşı önemli bir zarara yol açmak için nükleer maddenin kullanılacağına veya;

(ii) Bir gerçek veya tüzel kişiyi Uluslararası Kuruluşu veya Devleti herhangi bir eylemde bulunmaya yada bu eylemden kaçınmaya zorlamak için (b) paragrafında belirtilen suçlardan birinin işleneceğine dair tehdit;

f) (a), (b) veya (c) paragraflarında belirtilen suçlardan herhangi birinin işlenmesine teşebbüs ile,

g) (a)'dan (f)'ye kadar olan paragraflarda belirtilen suçlardan herhangi birine katılmayı oluşturan eylem, Her Taraf Devletçe ulusal mevzuatında cezayı gerektiren bir suç olarak öngörüülecektir.

2. Her Taraf Devlet, vahim niteliklerini göz önünde bulundurarak, bu maddede belirtilen suçları uygun cezalarla müeyyide altına alacaktır.

MADDE 8. —

1. Her Taraf Devlet 7 nci maddede yer alan suçlar üzerinde, aşağıda belirtilen hallerde, yargı yetkisini tesis etmek için gerekli görebileceği önlemleri alacaktır.

a) Suçun o Devletin toprakları üzerinde veya o Devlette kayıtlı gemi yada uçakta işlenmiş olması;

b) Suçu işlediği iddia olunan kişinin, o Devletin uygulurduğunda olması.

2. Aynı şekilde, her Taraf Devlet, suçu işlediği iddia olunan kişinin kendi ülkesinde bulunması ve II nci madde uyarınca I inci paragrafında belirtilen Devletlerden hiçbirine iade etmemesi durumunda bu suçlar üzerinde yargı yetkisini tesis etmek için gerekli görebileceği önlemleri alacaktır.

3. Bu Sözleşme, ulusal mevzuat uyarınca uygulanmakta olan mevcut herhangi bir cezaî yargı yetkisini kaldırmaz.

4. 1 inci ve 2 nci paragraflarda sözü edilen Taraf Devletlere ilaveten her Taraf Devlet, ihraç veya ithal eden Devlet olarak uluslararası nükleer taşımaya katıldığı durumlarda, Devletler hukukuna uygun bir biçimde, 7 nci maddede belirtilen suçlar üzerinde yargı yetkisini tesis edebilir.

MADDE 9. —

Taraf Devlet, suçu işlediği iddia edilen kişi kendi ülkesinde bulunuyorsa, şartların buna izin verdiğine kanaat getirmesi halinde, tutuklama da dahil olmak üzere, kişiyi kovuşturma veya geri verme amacı ile hazırlanmış bulundurmaya sağlamak için ulusal mevzuatı uyarınca gerekli önlemleri alacaktır. Bu madde uyarınca alınan önlemler, 8 inci madde gereğince yargı yetkisini tesisle yükümlü Devletlere ve gerektiğinde ilgili diğer bütün Devletlere geçikmeksizin bildirilecektir.

MADDE 10. —

Taraf Devlet, suçu işlediği iddia edilen kişi kendi ülkesinde bulunuyorsa, bu kişiyi iade etmediği takdirde, herhangi bir ayırım yapmaksızın ve gereksiz geçikmeye yol açmaksızın, ulusal mevzuatına uygun usullere göre, ilgili hakkında kovuşturma açılmak üzere konuyu yetkili makamlarına intikal ettirir.

MADDE 11. —

1. 7 nci maddede belirtilen suçlar, Taraf Devletler arasında mevcut bulunan herhangi bir suçluların iadesi anlaşmasına, iadeye esas suçlar olarak eklenecektir. Taraf Devletler, bu suçları gelecekte birbirleriyle yapacakları suçluların iadesi anlaşmalarına iadesi mümkün suçlar olarak dahil etmeyi yükümleneceklerdir.

2. Eğer bir Taraf Devlet, suçlunun iadesini bir anlaşmanın mevcut bulunması koşuluna bağlamış ise aralarında suçluların iadesi anlaşması bulunmayan diğer bir Taraf Devletten suçlunun iadesi istemini aldığı takdirde, dillirse bu Sözleşmeyi, yukarıda belirtilen suçlar konusunda, suçluyu iade için yasal dayanak olarak addedebilir. İşte, talep eden Devletin yasalarında belirlenen diğer koşullara tabi olacaktır.

3. İadeyi, aralarında bir anlaşmanın mevcudiyeti şartına bağlamayan Taraf Devletler yukarıda belirtilen suçları talep eden devletin mevzuatındaki koşullara bağlı olarak iadeye esas suçlar olarak tanıyacaklardır.

4. Taraf Devletler arasında, suçluların iadesi bakımından her bir suç, sadece işlendiği yerde değil, 8 inci maddenin 1 inci paragrafına göre yargı yetkisini kurması istenen Taraf Devletlerin sınırları içinde de işlenmiş bir suç olarak muamele görecektir.

MADDE 12. —

7 nci maddede belirtilen suçlardan herhangi biri ile ilgili olarak hakkında kovuşturma yapılan her kişiye, kovuşturmanın bütün aşamalarında adil bir muamele sağlanacaktır.

MADDE 13. —

1. Taraf Devletler, madde 7'de belirtilen suçlar ve bunlara ilişkin cezaî yargılama usullerine bağlı olarak takibat için gerekli olan kanıtların birbirlerine verilmesi dahil olmak üzere, mümkün olan ölçüde yardımlaşmayı, birbirlerine sağlayacaklardır. Her davada, talep eden Devletin mevzuatı uygulanacaktır.

2. 1 inci paragrafta belirtilen hükümler, adli yardımlaşma konusunda yapılmış veya yapılacak, ikili veya çok taraflı herhangi bir anlaşmaya konu yükümlülükleri kısmen veya tamamen etkilemeyecektir.

MADDE 14. —

1. Her Taraf Devlet bu Sözleşmenin uygulanmasını sağlayan mevzuatı hakkında saklayıcıya (depoziter) bilgi verecektir. Saklayıcı bu tür bilgileri tüm Taraf Devletlere periyodik bir şekilde ileticektir.

2. Bir sanığın kovuşturulduğu Taraf Devlet, kovuşturmanın sonucunu, mümkün olduğu her zaman, önce doğrudan ilgili Devletlere bildirecektir. Taraf Devlet, sonucu tüm Devletlere bilgi verecek olan saklayıcıya da bildirecektir.

3. Suçun, iç kullanım, depolama ve taşımada barışçı amaçlarla kullanılan nükleer maddeyi ilgilendirmesi ve sanık ile nükleer maddenin suçun işlendiği Taraf Devletin ülkesinde kalması halinde, bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, Taraf Devletin böyle bir suç sonucu girişilen adli kovuşturma hakkında bilgi vermekle yükümlü bulunduğu şeklinde yorumlanmayacaktır.

MADDE 15. —

Ekler bu Sözleşmenin ayrılmaz birer parçasıdır.

MADDE 16. —

1. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden 5 yıl sonra, saklayıcı tarafından, Sözleşmenin uygulanmasını, giriş bölümü ile hüküm bölümünü ve Eklerinin zamanın şartları ışığında yeterliliğini gözden geçirmek üzere, Taraf Devletler arasında bir konferans düzenlenecektir.

2. Taraf Devletler çoğunluğu sağlayacak, saklayıcıya sunacakları bir öneri ile, 5 yıldan az aralıklarla olmamak üzere, bu amaçla yeni konferanslar düzenlenmesini isteyebilirler.

MADDE 17. —

1. İki veya daha fazla Taraf Devlet arasında bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin bir uyuşmazlık halinde, Taraf Devletler uyuşmazlığın müzakere ile veya uyuşmazlığa taraf olanların hepsi ta-

rafından kabul edilebilecek herhangi bir diğer barışçı çözüm yoluyla çözümlenmesi amacı ile birbirlerine danışacaklardır.

2. 1 inci paragrafta öngörülen şekilde çözümlenemeyen bu nitelikte herhangi bir uyuşmazlık, bu uyuşmazlığa taraf olanlardan herhangi birinin istemi üzerine, karar için hakeme sunulacak veya Uluslararası Adalet Divanına havale edilecektir. Bir uyuşmazlığın hakeme havalesi halinde, eğer talep tarihinden başlayarak altı ay içinde uyuşmazlığa taraf olanların hakem mahkemesinin kurulması hakkında aralarında anlaşmaya varmaları mümkün olmamışsa, taraflardan biri Uluslararası Adalet Divanı Başkanının veya Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin bir veya daha fazla hakem atamasını isteyebilir. Uyuşmazlığa taraf olanların taleplerinde çelişki bulunması halinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılan talebin önceliği olacaktır.

3. Her Taraf Devlet, bu Sözleşmenin imzası, onayı, kabulü veya tasvibi sırasında veya Sözleşmeye katılma esnasında, kendisini, 2 nci paragrafta öngörülen uyuşmazlıkların çözümü yöntemlerinden biri veya her ikisi ile bağlı saymadığını beyan edebilir. 2 nci paragrafta öngörülen uyuşmazlıkların çözümü yöntemine çekince koymuş bulunan bir Devletin taraf olacağı uyuşmazlıklarda diğer Taraf Devletler de bu yöntemle bağlı bulunmayacaklardır.

4. 3 üncü paragrafa uygun olarak bir çekince koymuş bulunan herhangi bir Taraf Devlet, saklayıcıya bildirimde bulunarak bu çekinceyi her an geri çekebilir.

MADDE 18. —

1. Bu Sözleşme, 3 Mart 1980 gününden başlayarak yürürlüğe gireceği güne kadar Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Viyana'daki Merkezinde ve Birleşmiş Milletlerin New York Merkezinde bütün devletlerin imzasına açık olacaktır,

2. Bu Sözleşme, imza eden ülkelerin onaylamasına, kabulüne veya tasvibine açık olacaktır.

3. Bu Sözleşme, yürürlüğe girdikten sonra bütün devletlerin katılmasına açık tutulacaktır.

4. a) Bu Sözleşme, Sözleşmenin kapsadığı konulardaki uluslararası anlaşmaları müzakere etme, sonuçlandırma ve uygulama yetkilerine sahip, egemen devletlerce kurulmuş bütünleşmeye yönelik veya diğer biçimdeki Uluslararası Kuruluşlar ile Bölgesel Kuruluşların imzasına veya sonradan katılmasına açık tutulacaktır.

b) Bu Kuruluşlar, kendi ihtisas alanları içindeki konularda, kendi adlarına, bu Sözleşmenin Taraf Devletlere verdiği hakları kullanacak ve sorumlulukları yerine getireceklerdir.

c) Bu Kuruluşlar, bu Sözleşmeye taraf olurken, saklayıcıya yazılı olarak hangi ülkelerin Kuruluşa taraf olduğunu ve bu Sözleşmenin hangi maddelerinin uygulanmayacağını belirten bir beyanda bulunacaktır.

d) Bu Kuruluş, üye ülkelerin sayısından fazla oya sahip olmayacaktır.

5. Onay, kabul, tasvip veya katılma belgeleri saklayıcıya tevdi edilecektir.

MADDE 19. —

1. Bu Sözleşme, yirmibirinci onay, kabul veya tasvip belgesinin saklayıcıya teslim edildiği günü takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

2. Yirmibirinci onay, kabul veya tasvip belgesinin teslim edildiği günden sonra Sözleşmeyi onaylayacak, kabul edecek, tasvip edecek veya Sözleşmeye katılacak her Devlet için, bu Sözleşme o Devletin onay, kabul, tasvip veya katılma belgesini teslim ettiği günden başlayarak otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

MADDE 20. —

1. 16 ncı madde hükümleri saklı kalmak üzere Taraf Devletlerden biri bu Sözleşmeye değişiklik önerbilir. Önerilen değişiklik, bütün Taraf Devletlere derhal iletilecek olan saklayıcıya sunulacaktır. Eğer Taraf Devletlerin çoğunluğu önerilen değişiklikleri görüşmek üzere bir konferans düzenlenmesini saklayıcıdan talep ederlerse, saklayıcı bütün Taraf Devletleri çağırının yapıldığı tarihten itibaren otuz günden önce başlamak üzere, böyle bir konferansa davet eder. Konferansta bütün Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik, saklayıcı tarafından bütün Taraf Devletlere zaman geçirmeksizin iletilecektir.

2. Kabul edilen değişiklik, değişiklik için onay, kabul veya tasvip belgelerini tevdi eden her Taraf Devlet için, Taraf Devletlerin üçte ikisinin onay, kabul veya tasvip belgelerini saklayıcıya tevdi ettiği tarihten son-

raki otuzuncu gün yürürlüğe girecektir. Bu tarihten sonra, diğer bir Taraf Devlet için değişiklik o Taraf Devletin değişiklikle ilgili onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ettiği gün yürürlüğe girecektir.

MADDE 21. —

1. Her bir Taraf Devlet saklayıcıya yapacağı yazılı bir bildirimle işbu Sözleşmeden çekilebilir. (Feshini ihbar edebilir.)

2. Çekilme, bildirimün saklayıcı tarafından alındığı tarihten itibaren yüzseksen gün bitiminde yürürlüğe girecektir.

MADDE 22. —

Saklayıcı vakit geçirmeksizin bütün Devletlere :

- a) Bu Sözleşmeye konan imzaları,
- b) Her bir onaylama, kabul, tasvip veya katılma belgelerinin tevdiiini;
- c) 17 nci maddeye uygun olarak koyulan herhangi bir çekince veya bunun geri alınmasını;
- d) 18 inci maddenin 4 (c) paragrafı gereğince bir Kuruluşça yapılan herhangi bir bildirimini;
- e) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girişini;
- f) Bu Sözleşmede yapılan bir değişikliğin yürürlüğe girişini ve;
- g) 21 inci madde uyarınca yapılan herhangi bir çekilmeyi bildirecektir.

MADDE 23. —

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerli olan işbu «Sözleşmenin» aslı, sözleşmenin tasdikli örneklerini tüm Devletlere gönderecek olan Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Genel Direktörlüğüne tevdi edilecektir.

EK I

EK II'DE SINIRLANDIRILAN NÜKLEER MADDELERİN ULUSLARARASI TAŞINMASINDA UYGULANACAK OLAN FİZİKSEL KORUNMA DÜZEYLERİ

1. Uluslararası nükleer taşıma ile ilgili olarak nükleer maddenin depolanması sırasında fiziksel korunma düzeyleri aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

- a) III. Sınıf maddeler için, girişi kontrol altında olan yerde depolama;
- b) II. Sınıf maddeler için, muhafızlar veya elektronik aygıtlar ile sürekli gözetim altında tutulan, uygun biçimde kontrol altında olan sınırlı sayıda giriş yerlerine sahip bir fiziksel engel ile kuşatılmış bir alan, veya eş değer düzeyde fiziksel korunumlu herhangi bir alanda depolama;
- c) I. Sınıf maddeler için, yukarıda II. Sınıf için tanımlanmış biçimde korunan ve buna ek olarak giriş güvenilirlikleri saptanmış kişilere sınırlandırılmış ve uygun güvenlik güçleri ile yakın irtibatı olan muhafızlarca sürekli gözetim altında tutulan bir alanda depolama. Bu konuda alınan özel önlemlerin amacı, herhangi bir konuda yapılacak bir saldırıyı, yetkisiz kişilerin girmesini veya yetkisiz olarak maddenin alınmasını saptamak ve önlemek olmalıdır.

2. Uluslararası taşıma sırasında nükleer maddelerin fiziksel korunma düzeyleri aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

a) II. ve III. Sınıf maddeler için, taşıma, gönderici, alıcı ve taşıyıcı arasında önceden yapılan düzenlemeler ile ihraç ve ithal eden Devletlerin yargı yetkisine ve mevzuatına tabi olan gerçek ve tüzel kişiler arasında zaman, yer ve taşıma sorumluluğunun devrine ilişkin işlemleri belirleyen ön anlaşmaları içeren özel düzenlemeler altında yapılacaktır.

b) I. Sınıf maddeler için taşıma, yukarıda II. ve III. Sınıf maddeler için tanımlanmış özel önlemlere ek olarak, taşıma aracını izleyen muhafızların sürekli gözetimi altında ve uygun güvenlik güçleri ile yakın irtibatı sağlayacak koşullarda yapılacaktır.

c) Cevher veya cevher artığı şekli dışındaki doğal uranyum için, 500 kilogramı aşan miktarlardaki uranyumun taşınmasındaki koruma, taşıma biçimini belirten yükleme, tahmini varış zamanını belirten ön bildirim ve malın alındığının teyidini kapsayacaktır.

EK II

TABLO : NÜKLEER MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI

MADDE	YAPISI	SINIF		
		I	II	III (c)
(a) 1. Plutonyum	(b) Işınlanmamış	2 kg. veya daha fazla	2 kg.'dan az fakat 500 gr.'dan fazla	500 gr. veya daha az fakat 15 gr.'dan fazla
2. Uranyum - 235	(b) Işınlanmamış	5 kg. veya daha fazla	5 kg.'dan az fakat 1 kg.'dan daha fazla	1 kg. veya daha az fakat 15 gr.'dan fazla
	— U-235'i % 20 veya daha fazla zenginleştirilmiş Uranyum.			
	— U-235'i % 20'den az fakat % 10 veya daha fazla zenginleştirilmiş Uranyum.	—	10 kg. veya daha fazla	10 kg.'dan az fakat 1 kg.'dan fazla
3. Uranyum-233	(b) Işınlanmamış	—	—	10 kg. veya daha fazla
	— Doğal uranyumdan daha zengin fakat % 10'dan daha az zenginleştirilmiş U-235 içeren Uranyum.	—	—	—
4. Işınlanmış Yakıt	—	—	(d) - (e) Tüketilmiş veya doğal uranyum, toryum veya düşük zenginlikteki yakıt (bölünebilir madde içeriği % 10'dan daha az)	500 gr. veya daha az fakat 15 gr.'dan fazla
			—	—

- (a) Plutonyum - 238 izotopu % 80'i aşan izotopik konsantrasyona sahip plutonyumun dışındaki plutonyum.
- (b) Reaktörde ışınlanmamış maddeler veya zırlama olmaksızın bir metre uzaklıkta 100 rad./saat radyasyon düzeyine eşit veya daha az radyasyon ile reaktörde ışınlanmış maddeler.
- (c) III. Sınıfa girmeyen miktarlar ve doğal uranyum ihtiyatlı yönetim uygulamaları gereğince korunmalıdır.
- (d) Her ne kadar bu düzeydeki korunma önerilmiş ise de, özel durumlar değerlendirilerek farklı fiziksel korunma sınıfına tahsis edilmesi hususu Devletlere bırakılmıştır.
- (e) Işınlanmadan önce bölünebilir madde içeriğinden dolayı diğer yakıtlardan I. ve II. Sınıf olarak ayrılmış olanlar zırlama olmaksızın yakıttan bir metre uzaklıktaki radyasyon seviyesinin 100 rad./saati aşması durumunda, bir alt sınıfa geçirilebilir.

